

TETT PÅ

Rammeverk for kvalitet i bærumsbarnehagen

BÆRUM KOMMUNE

Vedtatt av Hovedutvalg for oppvekst og utdanning 21.04.2026

Innhold

Innledning	3
Hva er barnehagekvalitet?	4
Hvorfor satse på barnehagekvalitet?	4
Hvordan utvikle høy barnehagekvalitet?	5
De fire grunnelementene i TETT PÅ	6
Kunnskap.....	6
Kvalitetsdomener og -dimensjoner	7
Observasjon.....	8
Veiledning.....	9
Refleksjon.....	9
Ledelse av kvalitetsarbeidet	10
Avslutning	10
Litteraturliste	12

Innledning

I Bærum kommune går de fleste barn i barnehage, og barnehagen er en viktig felles arena for omsorg, fellesskap og tidlige erfaringer. Mange barn tilbringer store deler av hverdagen her, og barnehagen har et stort og betydningsfullt samfunnsoppdrag. Det gjør det særlig viktig å løfte fram og verne om barndommens egenverdi. Å ivareta dette handler om å møte hvert barn med varme, respekt og tillit til deres iboende kompetanse. Barn lever livet sitt her og nå, og barnehagen skal være et sted der de opplever trygghet, tilhørighet og anerkjennelse.

I 2018 startet forskningsprosjektet [Trygg før 3](#), med mål om å utvikle og teste effekten av en modell for å heve samspillskvaliteten på småbarnsavdelinger. 11 kommunale og private barnehager i Bærum deltok i forskningsprosjektet. Målet var å undersøke om de ansatte kunne bli enda bedre til å fremme barns trygghet, trivsel, læring og språkutvikling i hverdagen.

Bærumsbarnehagenes arbeid med TETT PÅ startet i 2020 og bygger direkte på forskningen og erfaringene fra Trygg før 3. TETT PÅ – Kvalitet i bærumsbarnehagen har gjennom flere år utviklet seg fra en satsning til et felles rammeverk som tydeliggjør hvordan barnehagene i Bærum kommune jobber med kvalitet i hverdagen. God barnehagekvalitet bidrar til å styrke barnas sosiale ferdigheter, språk og mestring, og er en viktig faktor for å utjevne sosiale forskjeller og forebygge utenforskap allerede fra tidlig alder. Barnehagen er første trinn i utdanningsløpet og legger grunnlaget for mestring i skole og senere deltakelse i arbeidslivet.

Målet med rammeverket er at ansatte i barnehagen kontinuerlig arbeider med å fremme barnas trygghet, trivsel, lek, læring og språkutvikling i hverdagen. Rammeverket bidrar til et likeverdig tilbud, og støtter de ansatte i å utvikle en helhetlig og felles praksis.

TETT PÅ er forankret i barnehageloven, *Rammeplan for barnehagen* og kommunens styringsdokumenter, som *Kommuneplanens samfunnsdel* og temaplanen *På samme lag for og med barn og unge i Bærum*.

Hva er barnehagekvalitet?

Barnehagekvalitet kan deles inn i struktur-, prosess- og resultatkvalitet.

Strukturkvalitet handler om de ytre rammene som gjør det mulig å skape en trygg og god hverdag i barnehagen. Dette omfatter blant annet de fysiske omgivelsene barna møter hver dag, personalets kompetanse, bemanningen, organiseringen og de økonomiske forholdene som ligger til grunn. Flere av disse rammene styres av politiske valg og økonomiske prioriteringer, og påvirker kvaliteten på en indirekte måte. I tillegg finnes det faktorer som virker mer direkte inn på barnas hverdag og kvaliteten i praksis. Sykefravær er en slik faktor og regnes som en del av strukturkvaliteten, nettopp fordi det påvirker bemanningen i barnehagen fra dag til dag. Når fraværet blir høyt, kan det skape brudd i kontinuiteten for både barn og ansatte, noe som igjen kan påvirke opplevelsen av trygghet og tilstedeværelse i hverdagen.

Prosesskvalitet handler om kvaliteten i møtene mellom mennesker i barnehagen, de små øyeblikkene der barn og voksne ser hverandre, lytter, samhandler og skaper trygghet sammen. Det dreier seg om relasjonene barna får erfare, både med de voksne som følger dem gjennom dagen, og med andre barn de leker og lærer sammen med.

Forskning viser tydelig at kvaliteten på de daglige samspillene har størst betydning for barns trivsel, utvikling og læring. Varme, tilstedeværende, sensitive voksne som stimulerer nysgjerrighet og utforskning og som møter barnas behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse, bidrar til at alle barn får delta og medvirke i et inkluderende fellesskap.

Resultatkvalitet handler om hvilken betydning barnehagen faktisk får i barnas liv, og i samfunnet rundt dem. Det rommer både det faglige og sosiale utbyttet hvert enkelt barn tar med seg, og de større ringvirkningene som barnehagens arbeid kan ha for fellesskapet og for framtiden.

Hvorfor satse på barnehagekvalitet?

Barn er særlig lett å påvirke de første leveårene og barnehagekvaliteten har dermed avgjørende betydning for barns trivsel og utvikling. Studier viser blant annet at barnehager med høy kvalitet har positiv innvirkning på barns språk, matematiske ferdigheter, motorikk og sosioemosjonelle ferdigheter, og at det er sammenheng mellom kvaliteten på barnehagetilbudet og senere mestring av akademiske ferdigheter i skolen.¹ Barnehager med høy kvalitet har stor utviklingsstøttende effekt for barn fra belastede familiemiljøer.² Barnehager av høy kvalitet kan bidra til å redusere sårbarhet for psykiske helseutfordringer og sosial ulikhet. Når barna trives, føler seg trygge, får

¹ von Suchodoletz et al. (2023); Ulferts et al. (2019)

² Cornelissen et al. (2018); Zachrisson & Dearing (2015)

leke og utvikle seg, legges det et viktig grunnlag for å mestre senere utfordringer i livet. Dette forutsetter at barnehagetilbudet holder høy kvalitet.³

Det er store variasjoner på kvaliteten i norske barnehager. Studier som har observert prosesskvalitet i norske barnehager, som GOBAN og Trygg før 3, viser at kvaliteten generelt er lav til middels.⁴ Forskning viser at barns læring før skolestart i stor grad påvirkes av kvaliteten på barnehagen de går i.⁵ For å sikre at alle barn får et likeverdig tilbud, er det derfor nødvendig å arbeide systematisk med barnehagekvaliteten.

Hvordan utvikle høy barnehagekvalitet?

Rammeplan for barnehager stiller krav om at barnehagen som en lærende organisasjon skal inkludere hele personalet i læringsprosesser. Dette er i tråd med implementeringsteori som fremhever at de store endringene i et system skjer når læringen blir kollektiv.⁶ Når mange ansatte samarbeider i kontinuerlige prosesser over lengre tid, styrkes læringen.⁷

Prosesskvaliteten i barnehager kan styrkes gjennom profesjonsutvikling, og forskning gir kunnskap om hva som er virksomme faktorer i slike prosesser.⁸ Statisk kunnskapsoverføring gjennom kurs og lignende er mindre effektivt enn mer aktive og individuelt rettede prosesser, der veiledningen gjøres meningsfull ved å være knyttet til egen praksis.⁹ Erfaringer fra TETT PÅ understøtter dette, og viser at praksisnære prosesser kan bidra til å øke prosesskvaliteten.

I TETT PÅ knyttes veiledning til egen praksis ved å benytte observasjon med tilbakemelding som utgangspunkt for veiledningen. Evertsen et al.¹⁰ fant i sin forskning at mange barnehageansatte erfarte økt faglig bevissthet og motivasjon etter at de mottok tilbakemelding etter observasjon på avdelingen. Det løftes fram som positivt at fokuset er på hva personalet faktisk gjør, og at veiledningen derfor kan knyttes til konkrete eksempler. Evertsen et al. peker på verdien i dette både for den enkelte ansatte og for fagfellesskapet i personalgruppen.

³ Meld. St. 28 (2024-2025), s. 49

⁴ Bjørnstad & Os (2018); Buøen et al. (2021)

⁵ Meld. St. 28 (2024-2025), s. 23

⁶ Fullan (2014)

⁷ Roland & Ertesvåg (2018) s. 139

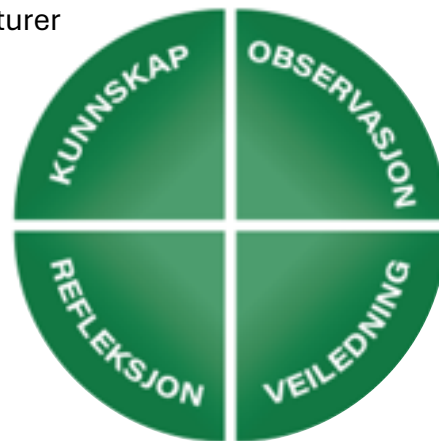
⁸ Brunsek et al. (2023); Egert et al. (2018, 2020); Eurofound (2015); Peleman et.al (2018)

⁹ Mashburn et al. (2010); Peleman et al. (2018)

¹⁰ Evertsen et al. (2022, 2023)

De fire grunnelementene i TETT PÅ

I TETT PÅ er de fire grunnelementene: kunnskap, observasjon, veiledning og refleksjon bærende elementer for å opprettholde og støtte kvalitetsutviklingen i den enkelte barnehage. Elementene baserer seg på hva forskning viser bidrar til profesjonell fagutvikling.¹¹ Gjennom systematisk støtte og tydelige strukturer blir arbeidet både målrettet og bærekraftig. Erfaringer fra TETT PÅ viser at med utgangspunkt i et felles kunnskapsgrunnlag, observasjon, veiledning og refleksjon får personalet anledning til å prøve ut, øve og utvikle nye handlinger i praksis. Endret praksis skjer når ansatte får mulighet til å utforske nye måter å samhandle med barna på, justere underveis og erfare hvordan små endringer kan påvirke samspillskvaliteten med barn.

Kunnskap

I TETT PÅ legges det særlig vekt på kvaliteten i samspillet mellom voksne og barn. For å både måle og forbedre kvaliteten brukes den forskningsbaserte observasjonsmetoden Classroom Assessment Scoring System (CLASS).¹² CLASS bygger på det teoretiske rammeverket «Teaching Through Interactions»,¹³ som i dag er et av de best dokumenterte teoretiske grunnlagene for å arbeide med ansatt-barn-interaksjoner.¹⁴

CLASS retter seg mot tre sentrale områder for prosesskvalitet i barnehagen:

emosjonell støtte, organisering av avdelingen og støtte til læring og utvikling. Disse områdene er tydelig forankret i Rammeplanen¹⁵ og gjenkjennelige i barnehagens praksis.

¹¹ Buøen et al. (2021)

¹² Pianta et al. (2008)

¹³ Hamre et al. (2013)

¹⁴ Roland & Ertesvåg (2018)

¹⁵ Kunnskapsdepartementet (2017)

Kvalitetsdomener og -dimensjoner

CLASS-dimensjonene er operasjonalisering av barnehagekvalitet i praksis, og dimensjonene gjør barnehagekvaliteten observerbar og målbar gjennom konkrete indikatorer. Disse indikatorene beskriver hvordan høy kvalitet ser ut i praksis, og gir et felles språk for refleksjon og utvikling. Barnehagekvalitet kan ofte oppleves abstrakt, men gjennom CLASS blir kvaliteten gjenkjennelig, vurderbar og mulig å forbedre systematisk.

Emosjonell støtte bidrar til at barn føler seg trygge og verdsatte og som en del av et fellesskap. Emosjonell støtte innebærer at ansatte møter barna med varme og glede, viser engasjement i lek og er til stede når barna trenger hjelp og støtte. Barna får ansvar, og de voksne følger barnas initiativ og hjelper dem til å bli selvstendige. Når barn opplever emosjonell støtte, utvikler de tillit og trygghet, som er avgjørende for læring, relasjoner og mestring.

Emosjonell støtte bidrar til positive jevnalderrelasjoner, som gir barn mulighet til å oppleve vennskap, samarbeid og lek. Når ansatte støtter og tilrettelegger for gode interaksjoner mellom barn, styrkes fellesskapet og barnas sosioemosjonelle ferdigheter.

Organisering av avdelingen handler om hvordan de ansatte i barnehagen tilrettelegger hverdagen slik at barna opplever forutsigbarhet og tydelighet, og at barna får god hjelp når noe er vanskelig. Barnehagene kjennetegnes av struktur, rytme og god organisering gjennom dagen og i overganger. Dette er viktig fordi det hjelper barna med å regulere følelser, gir rom for lek og aktiviteter, og legger til rette for barns mestring.

Støtte til læring og utvikling fremmer barns språklige og kognitive utvikling. Ansatte legger til rette for aktiviteter som vekker barns interesse og gir rom for undring. Gjennom

lek, samtaler, refleksjon og problemløsning stimuleres barns nysgjerrighet og barn får en opplevelse av at læring er gøy. På avdelinger med høy kvalitet på læringsdomenet bruker ansatte et rikt og variert språk, og samtaler er gjensidige med åpne spørsmål som inviterer til refleksjon og problemløsning. Barn får utfordringer tilpasset modning og alder. Det skaper mestringsfølelse og et lærende tankesett.

Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes. Lek og læring henger uløselig sammen, og barn lærer om verden gjennom lek. Lek er frivillig, samtidig kan ansatte skape spennende lekemiljøer som inviterer barna inn. **Emosjonell støtte** er en grunnleggende forutsetning for lek. Barn leker når de har overskudd og føler seg trygge. Fleksible voksne legger til rette for kreativ lek. **God organisering** og tilgjengelig materiale gir tid og overskudd til lek, som igjen åpner for **støtte til læring og utvikling**. Barnehager med høy kvalitet kjennetegnes blant annet ved en balanse mellom ansattstyrte aktiviteter og barneinitiert lek.¹⁶

I grunnelementet kunnskap er det flere elementer i tillegg til CLASS, og blant disse er:

- [sårbare barn](#)
- [barnets plan](#)
- [snakke med barn](#)

Observasjon

Rammeplan for barnehagen understreker at barnehagene skal observere praksis. CLASS er et observasjonsverktøy som brukes for å vurdere kvaliteten på samspillet mellom ansatte og barn i barnehagen. Gjennom observasjoner med tilbakemeldinger får ansatte et godt grunnlag for refleksjon, bevisstgjøring og videre utvikling av praksis. Dette gir barnehagen et felles språk for kvalitet og en strukturert tilnærming til forbedring. Gjennom observasjon kan barnehagen identifisere styrker og tilpasse tiltak slik at veiledningen blir relevant og effektiv. Over tid gjør observasjoner det mulig å måle fremgang og dokumentere at tiltak gir ønsket effekt.

CLASS sikrer en objektiv vurdering ved å tilby en strukturert og standardisert metode for å observere og evaluere kvaliteten på samspillet mellom ansatte og barn, samt mellom jevnaldrende. CLASS legger vekt på de kvalitative aspektene ved samspillet, som emosjonell støtte, organisering av avdelingen og læringsstøtte. I tillegg fungerer det som et verktøy for utvikling av praksis. CLASS kan brukes til å identifisere styrker og forbedringsområder, samt til å sette mål for videre utvikling. Gjennom denne prosessen blir ansatte mer bevisst på hvordan de samhandler med barna og hvordan de kan tilpasse arbeidet for å fremme barns læring og utvikling.

CLASS bidrar også til samarbeid og refleksjon mellom kolleger, og gir et felles språk og en felles referanseramme. Dette styrker den profesjonelle utviklingen, ettersom

¹⁶ Taggart (2019)

observasjonene øker bevisstheten om egen praksis og gir bedre forståelse for betydningen samspillet har for barns utvikling.

Veiledning

Veiledning er en målrettet og strukturert samtale mellom en veileder og en eller flere veisøkere. Samtalen skal skape refleksjon og bidra til læring og utvikling. Veiledning skiller seg fra rådgivning, undervisning og terapi ved at den bygger på dialog og utforskende spørsmål. Veilederen gir ikke ferdige svar, men stiller spørsmål som hjelper veisøker til å finne egne løsninger og ta eierskap til egen praksis. På den måten bidrar veiledning til både å sikre kvalitet ved å fremme god praksis og til at ansatte holder seg faglig oppdatert.

Reflekterende team tar utgangspunkt i praksisfortellinger og er en veiledningsmetode som egner seg for å strukturere en reflekterende gruppesamtale. Samtalene har som mål å utforske løsningsmuligheter og praksisforslag – ikke å finne én fasit. Strukturen sikrer at alle deltar og får sin tur, og samtalen ledes av en veileder (på avdelingen er dette pedagogisk leder). Metoden gir rom for ulike perspektiver og styrker fellesskapets kompetanse gjennom dialog.

Refleksjon

Refleksjon over egen praksis er et grunnleggende element i TETT PÅ, fordi forskning viser at aktive, praksisnære og individuelt rettede prosesser har god effekt i profesjonsutvikling.¹⁷ I TETT PÅ er det valgt to metodeverktøy for å løfte og strukturere refleksjonene: Praksisfortellinger gir innholdet, reflekterende team gir strukturen.

Praksisfortellinger i TETT PÅ er korte, personlige historier fra hverdagen som har som mål å skape refleksjon over egen praksis. De beskriver avgrensede situasjoner i detalj, der samspillet mellom den ansatte og ett eller flere barn fremstilles i jeg-form. Å skrive en praksisfortelling handler om å stoppe opp, se seg selv utenfra og oppdage nye handlingsalternativer. For å sikre autentisk refleksjon og læring skal praksisfortellinger alltid ta utgangspunkt i egne opplevelser, ikke observasjoner av kollegers praksis.

Når praksisfortellingen deles med kolleger, åpner det for tilbakemeldinger som kan gi nye perspektiver på situasjonen og egen handling. Dette styrker forståelsen av hverandres tanker om hverdagen og gir et godt grunnlag for kollektiv refleksjon over barnehagens arbeid. Ved å knytte praksisfortellingene og refleksjonssamtalene til kvalitetsdimensjonene i CLASS, blir refleksjonen mer konkret, synlig og bevisstgjort – og gir et tydeligere grunnlag for utvikling av praksis.

¹⁷ Peleman et al. (2018)

Ledelse av kvalitetsarbeidet

Styreren har en nøkkelrolle i barnehagens arbeid med TETT PÅ. Erfaring viser at barnehager som lykkes, har styrere som systematisk holder kvalitetsarbeidet levende og tydelig viser at TETT PÅ er prioritert i hverdagen. Dette innebærer å skape en felles forståelse for hvorfor arbeidet er viktig, og sørge for at det oppleves relevant, realistisk og meningsfylt for alle ansatte. I TETT PÅ handler dette om at styrer legger til rette for at personalet har et felles kunnskapsgrunnlag og at det gjennomføres observasjon, veiledning og refleksjon. På denne måten får personalet anledning til å prøve ut, øve og gjennomføre nye handlinger i praksis.

Pedagogiske ledere har en særlig viktig rolle i å bevare og utvikle kvaliteten på sin avdeling/base sammen med fagarbeidere og assistenter. Pedagogiske ledere er gitt ansvaret for å iverksette og lede det pedagogiske arbeidet, og skal veilede og sørge for at barnehageloven og rammeplanen omsettes til praksis i barns hverdag. De leder faglige samtaler, motiverer kolleger og legger til rette for læring i personalgruppen. Pedagogenes fagkunnskap er avgjørende for å forstå barns behov, veilede ansatte og sikre at kvalitetsarbeidet bygger på forskning og god praksis.

Avslutning

TETT PÅ – rammeverk for kvalitet i bærumsbarnehagene, er utviklet for å støtte barnehagene i arbeidet med å bevare og videreutvikle kvaliteten i barnehagen. Målet er at alle ansatte skal bidra til at barn opplever trygghet, trivsel, lek, læring og språkutvikling i hverdagen, og at alle barn får et likeverdig og inkluderende barnehagetilbud med høy kvalitet.

Gjennom arbeidet med TETT PÅ fremmes barndommens egenverdi, og synliggjør at barn lever livet sitt her og nå. TETT PÅ bidrar til at denne forståelsen blir tydelig og konkret i praksis. Når personalet bruker tid og mulighet til å øve, utforske og justere arbeidet sitt

over tid, styrkes både kvaliteten i samspillet og det pedagogiske arbeidet. Slik bygges en felles, helhetlig og hverdagsnær praksis, som alle i barnehagen kan stå sammen om.

Det skal være stort å være liten i Bærum. Gjennom systematisk og felles kvalitetsarbeid skaper barnehagene nettopp dette – gode steder å være, lære og vokse.

Litteraturliste

- Aarons, G. A., M. G. Ehrhart, and L. R. Farahnak. 2014. "The Implementation Leadership Scale (ILS): Development of a Brief Measure of Unit Level Implementation Leadership." *Implementation Science* 9:45.
<http://www.implementationscience.com/content/9/1/45>
- Barnehage.no. 2015. "Barnehagen ikke så bra som ventet." Accessed October 2015.
<https://www.barnehage.no/blikk-for-barn-forskning-goban/barnehagen-ikke-sa-bra-som-ventet/101371>
- Berta, Ola Gunhildrud, Torill Sæterstad, Inger Johanne Tollnes, and Marit Bøe. 2024. "Alle må med: Styreres erfaringer med å etablere og utvikle profesjonelle læringsfellesskap i barnehagen." *Nordisk Barnehageforskning* 21 (3): 340–359.
<https://nordiskbarnehageforskning.no/index.php/nbf/article/view/631/895>
- Bjørnstad, E., and E. Os. 2018. "Assessing Quality in Norwegian Childcare for Toddlers Using ITERS-R." *European Early Childhood Education Research Journal* 26(1): 111–127. Bjørnstad, E. & Os, E. (2018). Assessing Quality in Norwegian childcare for toddlers using ITERS-R. *European early childhood education research journal*, 26(1), 111-127.
<https://doi.org/10.1080/1350293X.2018.1412051>
- Brunsek, A., M. Rodrigues, N. Sokolovic, S. Borairi, Z. Janmohamed, M. J. Jenkins, and M. Perlman. 2023. "Can a Brief Professional Development Improve Early Childhood Educators' Responsivity and Interaction Quality in Child Care Centers? A Cluster Randomized Controlled Trial." *Early Education and Development*.
<https://eric.ed.gov/?q=improve+AND+quality&ff1=subProgram+Effectiveness&id=EJ1428300>
- Buøen, E. S., R. Lekhal, S. Lydersen, T. S. Berg-Nielsen, and M. B. Drugli. 2021. "Promoting the Quality of Teacher–Toddler Interactions: A Randomized Controlled Trial of 'Thrive by Three' In-Service Professional Development in 187 Norwegian Toddler Classrooms." *Frontiers in Psychology* 12:778777.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.778777>
- Bærum kommune. 2025, November 28. *Temaplan – På samme lag for og med barn og unge i Bærum*. <https://pub.framsikt.net/plan/baerum/plan-89cd43ae-7662-48ad-a76d-ca54342a026f-28278/#/>
- Cornelissen, T., C. Dustmann, A. Raute, and U. Schönberg. 2018. "Who Benefits from Universal Child Care? Estimating."
<https://www.journals.uchicago.edu/doi/10.1086/699979>

- Drugli, M. B., R. Lekhal, H. D. Zachrisson, E. Solheim, and T. Moser. 2016. *Dette vet vi om: Barnehagen: Betydningen av kvalitet i barnehagen*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Egert, F., R. G. Fukkink, and A. G. Eckhardt. 2018. "Impact of In-Service Professional Development Programs for Early Childhood Teachers on Quality Ratings and Child Outcomes: A Meta-Analysis." *Review of Educational Research* 88(3): 401–433. <https://scispace.com/pdf/impact-of-in-service-professional-development-programs-for-2f5920bmye.pdf>
- Egert, Franziska, Verena Dederer, and Geert Fukkink. 2020. "The Impact of In-Service Professional Development on the Quality of Teacher–Child Interactions in Early Educational Care: A Meta-Analysis." *Educational Research Review* 29: 100309. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2019.100309>.
- Evertsen, C., N. Kucirkova, and I. Størkersen. 2022. "Professionals' Perceptions of the Classroom Assessment Scoring System as a Structure for Professional Community and Development." *European Early Childhood Education Research Journal* 30(5).
- Evertsen, C., N. Kucirkova, I. Størkersen, and K. Tharaldsen. 2023. "Gains and Challenges with the Classroom Assessment Scoring System in a Social Pedagogical Tradition." *Frontiers in Education, Educational Psychology* 7. <https://www.frontiersin.org/journals/education/articles/10.3389/educ.2022.965174/full>
- Eurofound. 2015. *Working Conditions, Training of Early Childhood Care Workers and Quality of Services – A Systematic Review*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. <https://www.eurofound.europa.eu/en/publications/all/early-childhood-care-working-conditions-training-and-quality-services-systematic>
- Fullan, M. 2014. *Å dra i samme retning. Et skolesystem som virker*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Hamre, B. K., R. C. Pianta, J. T. Downer, J. DeCoster, A. J. Mashburn, S. M. Jones, J. L. Brown, E. Capella, M. Atkins, and S. E. Rivers. 2013. "Teaching through Interactions: Testing a Developmental Framework of Teacher Effectiveness in over
- Holte, Arne. 2016. "Sats bredt på psykisk helse i barnehagen og skolen!" *Psykologisk.no*, June 18, 2016. <https://psykologisk.no/2016/06/sats-bredt-pa-psykisk-helse-i-barnehage-og-skole/>

- Mashburn, J., J. T. Downer, B. H. Hamre, L. H. Justice, and R. C. Pianta. 2010. "Consultation for Teachers and Children's Language and Literacy Development during Pre-Kindergarten." *Applied Developmental Science* 14(4): 179–196. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10888691.2010.516187>
- Meld. St. 41. 2008–2009. *Kvalitet i barnehagen*. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/78fde92c225840f68bce2ac2715b3def/no/pdfs/stm200820090041000dddpdfs.pdf>
- Meld. St. 28. 2024-2025. *Tro på fremtida – uansett bakgrunn*. Barne- og familiedepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-28-20242025/id3105151/>
- National Scientific Council on the Developing Child. 2007. *The Timing and Quality of Early Experiences Combine to Shape Brain Architecture: Working Paper #5*. <https://developingchild.harvard.edu/resources/working-paper/the-timing-and-quality-of-early-experiences-combine-to-shape-brain-architecture/>
- NOU 2003:16. 2003. *I første rekke. Forsterket kvalitet i en grunnopplæring for alle*. Oslo: Utdannings- og forskningsdepartementet.
- Peleman, B., A. Lazzari, I. Budginaite, H. Siarova, H. Hauari, J. Peeters, and C. Cameron. 2018. "Continuous Professional Development and ECEC Quality: Findings from a European Systematic Literature Review." *European Journal of Education* 53(Suppl. 1). https://www.researchgate.net/publication/322360076_Continuous_professional_development_and_ECEC_quality_Findings_from_a_European_systematic_literature_review
- Philps, D., and A. Lowenstein. 2011. "Early Care, Education, and Child Development." *Annual Review of Psychology* 62. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/20822436/>
- Pianta, R., C. Howes, M. Burchinal, D. Bryant, R. Clifford, D. Early, and O. Barbarin. 2005. "Features of Prekindergarten Programs, Classrooms, and Teachers: Do They Predict Observed Classroom Quality and Child–Teacher Interactions?" *Applied Developmental Science* 9:144–159. <https://psycnet.apa.org/record/2005-09865-002>
- Pianta, R. C., K. M. LaParo, and B. K. Hamre. 2008. *Classroom Assessment Scoring System (CLASS)*. Baltimore: Brookes.
- Pianta, Robert C. 2016. "Classroom Processes and Teacher–Student Interaction: Integrations with a Developmental Psychopathological Perspective." In *Developmental Psychopathology: Risk, Resilience, and Intervention*, 3rd ed., edited by Dante Cicchetti, 770–814. Hoboken, NJ: Wiley

- Roland, P., and S. K. Ertesvåg. 2018. *Implementering av endringsarbeid i barnehagen*. Oslo: Gyldendal.
- Sommersel, H. B., S. Vestergaard, and M. S. Larsen. 2013. *Kvalitet i barnehager i skandinavisk forskning 2006–2011: En systematisk forskningskartlegging*. Dansk Clearinghouse for uddannelsesforskning.
https://dpu.au.dk/fileadmin/edu/Udgivelser/Clearinghouse/Kunnskap_om_kvalitet_i_barnehager_01.pdf
- Taggart, B. 2019. *Børnehavens betydning: med Brenda Taggarts egne ord*. Dafolo.
- Ulferts, H., K. M. Wolf, and Y. Anders. 2019. “Impact of Process Quality in Early Childhood Education and Care on Academic Outcomes: Longitudinal Meta-Analysis.” *Child Development* 90(5): 1474–1489.
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/31407322/>
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir.
<https://www.udir.no/contentassets/7c4387bb50314f33b828789ed767329e/rammeplan-for-barnehagen---bokmal-pdf.pdf>»
- von Suchodoletz, A., D. S. Lee, J. Henry, S. Tamang, B. Premachandra, and H. Yoshikawa. 2023. “Early Childhood Education and Care Quality and Associations with Child Outcomes: A Meta-Analysis.” *PLoS ONE* 18(5).
- Zachrisson, H. D., and E. Dearing. 2015. “Family Income Dynamics, Early Childhood Education and Care, and Early Child Behavior Problems in Norway.” *Child Development* 86(2): 425–440. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/25345342/>